

RAQAMLI MEDIA VA SUN'IY INTELLEKT UYG'UNLASHUVI

Bõronova Zarina

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli media va sun'iy intellekt (SI) o'rtasidagi birlashuvining murakkabligi va o'ziga xos tomonlarini tahlil qilinadi. Sun'iy intellektning raqamli kontent tarqatish, yaratish, va iste'mol qilish jarayonlariga ta'sirini o'rganish jarayonida, maqola turli kontent ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, umumiy lashtirilgan tajribalarni taqdim etish va iqtisodiy o'sishga erishishdagi muhim rolini yoritadi. Shuningdek, kontentning haqiqiyligi, dezinformatsiya xavfi, ma'lumotlar maxfiyligi va axloqiy me'yorlarga rioya qilish kabi dolzarb ijtimoiy-axloqiy va huquqiy masalalar ham ko'rib chiqiladi. Maqolada shaffoflik, hisobdorlik va xalqaro hamkorlikning xavfsiz va barqaror raqamli kelajakni ta'minlashdagi ahamiyati ta'kidlanadi. Raqamli media transformatsiyasining kelajakdagi istiqbollari va hozirgi holati atroflicha baholanadi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, raqamli media, kontent yaratish, media transformatsiyasi, axloqiy masalalar, dezinformatsiya, iqtisodiy ta'sir

Kirish

Innovatsiya va texnologiyalar texnologiyalar asrida sun'iy intellekt (SI) hayotimizdagi turli sohalarda, jumladan, media sohasida ham katta o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. So'nggi yillarda SI texnologiyalari va sistemalarining jadal rivojlanishi, ayniqsa, texnologiyani o'rganish va tabiiy tilni qayta ishlash sohasida erishilgan yutuqlar raqamli media ommalashuvini yangi boshqichga olib chiqmoqda. SI nafaqat kontentni yaratish va tarqatish usullarini, balki uni qanday iste'mol qilish va unga munosabat bildirishdagi tajribalarni ham inqilobiy tarzda o'zgartirmoqda. Bu kabi yangilanishlar media tashkilotlari, jurnalistlar, blogerlar va kontent yaratuvchilar uchun qulay va yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, bir nechta murakkab muammolarni ham keltirib chiqargani ayni haqiqat.

Sining global miqyosda jadal qabul qilinayotganini ko'rsatuvchi dalillardan biri, "ChatGPT" ning ikki oy ichida 100 million oylik foydalanuvchiga erishgani bu texnologiyaning keng tarqalishidan dalolat beradi [4]. IBM tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma ko'ra, kompaniyalarning SI imkoniyatlarini o'rganayotganlar soni 77% bo'lsa, 35% allaqachon undan foydalanmoqda, 42% esa uni ish jarayonlariga integratsiya qilishni o'rganmoqda [4]. Bu statistik ma'lumotlar nafaqat sun'iy intellektga bo'lgan talab oshib borayotganini balki, sun'iy intellektning iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida, shu jumladan raqamli media sohasi uchun ham qanchalik muhim ekanligini ko'rsatadi.

Maqolaning maqsadi raqamli media va sun'iy intellekt uyg'unlashuvining nazariy asoslarini tahlil qilish, SI ning kontent yaratish va tarqatishdagi rolini chuqur o'rganish, shuningdek, uning ijtimoiy, axloqiy, huquqiy va iqtisodiy oqibatlarini baholashdan iborat. Rivojlangan davlatlarning har bir sohasida ajralmas o'rin egallab ulgurgan sun'iy intellektning media sohasidagi shaffoflik, hisobdorlik, xolislik, yolg'on ma'lumotlarni samarali kamaytirish, yo'qotish va dezinformatsiyaga qarshi kurashish zarurati kabi tomonlari atroflicha ko'rib chiqiladi. Ayni o'zgaruvchan, zamonda barqaror va mas'uliyatli SI xavfsiz integratsiyasini ta'minlash muhim jihatlardan biri hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

So'nggi yillarda keng ko'lamli tadqiqotlar va munozaralarning asosiy ob'ekti Raqamli media va sun'iy intellektning o'zaro ta'siriga aylangan. Murakkab uyg'unlashuvning turli tomonlari, jumladan nazariy asoslar, SI ning kontent yaratish va tarqatishdagi roli, ijtimoiy, axloqiy va huquqiy mulohazalar, shuningdek, iqtisodiy ta'sir va kelajakdagi istiqbollar tahlil qilinadi.

Sun'iy intellekt (SI) kompyuter fanining inson intellektini simulyatsiya qilishga mo'ljallangan sohasi bo'lib, u mashinani o'rganish va tabiiy tilni qayta ishlash kabi texnikalardan foydalanadi [2]. Tarixan, SI ning media sohasidagi evolyutsiyasi Amazonning 1998 yildagi kollaborativ filtrlash tizimlaridan tortib, 2013 yildagi SI tomonidan yaratilgan sport maqolalari va Google ning 2015 yildagi RankBrain tizimiga qadar bo'lgan davrni qamrab oladi, bu tizim foydalanuvchining qidiruv niyatini hisobga oladi [4]. Hozirgi kunda SI kontent yaratishda sezilarli yutuqlarga erishib, an'anaviy ravishda ko'p vaqt va mehnat talab qiladigan vazifalarni avtomatlashtirish orqali ishlab chiqarishni soddalashtirmoqda [2].

SI kontent yaratish jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. Matnli kontent uchun SIga asoslangan generatorlar keng ma'lumotlar to'plamlarini tahlil qilish orqali yuqori sifatli maqolalar va blog postlarini yaratadi [2]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 75% dan ortiq marketologlar SI dan qisman foydalanadi, 19% ga yaqin bizneslar esa kontent yaratish uchun ushbu vositalarni qo'llaydi [3]. SI blog postlari uchun Jasper.ai, ijtimoiy media uchun Copy.ai va optimallashtirish uchun Surfer SEO kabi maxsus vositalar orqali kontent strategiyalarini to'ldirish va turli vazifalarni avtomatlashtirish imkonini beradi [3]. Masalan, 500 so'zli blog postini AI yordamisiz yozish odatda 4 soatni olsa, SI bu vaqtni sezilarli darajada qisqartiradi [3].

Matndan tashqari, SI multimediya sohasida ham katta yutuqlarga erishdi, tasvir va video yaratish, tahrirlash va yaxshilash uchun vositalarni taklif etmoqda [2]. Bu imkoniyatlar xom vizuallarni qayta ishlash yoki butunlay yangi, sintetik mediani yaratishga imkon beradi, bu esa marketing va ko'ngilochar sanoatiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, xarajatlarni kamaytiradi va kontent sifatini oshiradi, natijada foydalanuvchilarning jalb qilinishini kuchaytiradi [2].

Gartnerning ma'lumotlariga ko'ra, 2026 yilga kelib korxonalarning 80% dan ortig'i generativ SI API laridan foydalangan yoki generativ SI ga asoslangan ilovalarni joriy etgan bo'ladi [2]. SI tomonidan quvvatlanadigan raqamli kontent yaratish bozorining 2031 yilga kelib 45,2 milliard dollarga yetishi va yillik o'rtacha 29,4% o'sish sur'atini ko'rsatishi kutilmoqda [5].

Kontent tarqatishda SI foydalanuvchi afzalliklari asosida tavsiyalarni shaxsiylashtirish orqali samaradorlikni oshiradi [2]. SIga asoslangan chatbotlar real vaqt rejimida ma'lumot va yordam ko'rsatish orqali foydalanuvchi tajribasini yaxshilaydi [2]. SI integratsiyalashgan tadqiqot vositalari orqali SEO samaradorligini oshiradi, avtomatlashtirilgan SEO tadqiqotlari va sentiment tahlilini amalga oshirish orqali raqamli mavjudlikni samarali kuchaytiradi [3, 4]. Bu esa kontent tarqatishning masshtabini oshirishga yordam beradi [3].

Sun'iy intellektning raqamli media bilan uyg'unlashuvi bir qator dolzarb ijtimoiy, axloqiy va huquqiy masalalarni keltirib chiqaradi. 2024 yil 6 iyunda Jahon Iqtisodiyoti va Diplomatika Universitetida bo'lib o'tgan "Sun'iy intellekt davrida media transformatsiyasi" mavzusidagi davra suhbatida olimlar, jurnalistlar va bloggerlar SI ning media sohasiga ta'sirini muhokama qilib, ayniqsa shaffoflik, hisobdorlik va dezinformatsiyaga qarshi kurashish kabi axloqiy masalalarni ta'kidladilar [1].

So'nggi paytlarda kontentning haqiqiyligi va o'ziga xosligi, ma'lumotlar maxfiyligi, foydalanuvchi xavfsizligi va tahririyat mas'uliyati kabi masalalar katta xavotirga sabab bo'lmoqda [1, 5]. SI tomonidan yaratilgan kontentning aniqligi va adolatini ta'minlash muhim ahamiyatga ega, chunki noto'g'ri yoki manipulyativ ma'lumotlar jamoatchilik fikriga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, SI tizimlarining qaror qabul qilish jarayonlarida shaffoflikni ta'minlash, ularning qanday ishlashini tushunish va potentsial tarfakshliklarni bartaraf etish zarur [1].

FARO Fondi vakili Byambajargal Ayushjava Markaziy Osiyo, Mo'g'uliston va Janubiy Kavkazda barqaror amaliyotlar va raqamli texnologiyalarni ilgari surish bo'yicha nutq so'zlar ekan, raqamli va media savodxonligi, SI etikasi va dezinformatsiya hamda iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishning ta'lim tashabbuslari orqali muhimligini ta'kidladi [1]. Bu esa jamiyatning SI texnologiyalaridan mas'uliyatli foydalanishga tayyorligini oshirish zarurligini ko'rsatadi. Xalqaro hamkorlik texnologik tafovutlardan kelib chiqadigan nizolarni oldini olish va tenglikni ta'minlash uchun SI dan mas'uliyatli foydalanishni kafolatlashda muhim rol o'ynaydi [1]. SI tomonidan yaratilgan kontent uchun axloqiy qoidalar, ishonch va shaffoflikni o'rnatishga alohida e'tibor qaratilishi lozim [5].

SI ning raqamli media sohasiga iqtisodiy ta'siri sezilarli darajada ijobiy hisoblanadi. SI vositalaridan foydalanish ish jarayonlarini soddalashtirib, raqobatbardoshlikni saqlashga intilayotgan raqamli marketologlar va bizneslar uchun hayotiy ahamiyatga ega [3].

Yuqorida qayd etilganidek, SI kontent yaratishda vaqtni sezilarli tejaydi, samaradorlik va mahsuldorlikni oshiradi, shuningdek, autsorsing bilan solishtirganda xarajatlarni kamaytiradi (masalan, 1500 so'zli maqola uchun 175 dollar tejash mumkin) [3]. McKinsey tadqiqotlariga ko'ra, SI takrorlanuvchi vazifalarni avtomatlashtirish orqali mehnat bo'shliqlarini bartaraf etadi va ayniqsa savdo funktsiyalarida daromadni sezilarli darajada oshiradi [4]. Startaplar, ayniqsa raqamli kontent yoki elektron tijorat sohasidagilar, kontent strategiyalarini to'ldirish va turli vazifalarni avtomatlashtirish uchun SI vositalaridan foydalanishga rag'batlantiriladi [4].

SI ning raqamli kontent yaratish bozorining o'sish prognozlari (2031 yilga kelib 45,2 milliard dollar) ushbu sohaning ulkan iqtisodiy salohiyatidan dalolat beradi [5]. Geografik jihatdan, Shimoliy Amerika texnologiyani qabul qilishda yetakchilik qilsa, Osiyo-Tinch okeani mintaqasi eng tez rivojlanayotgan hudud hisoblanadi, Yevropa esa axloqiy SI dan foydalanishga e'tibor qaratadi [5].

Kelajakda SI ning turli sohalarga yanada kengayishi kutilmoqda, bunda ishonch va shaffoflikni ta'minlash uchun axloqiy ko'rsatmalarni o'rnatishga alohida e'tibor beriladi [5]. Biroq, bozor kontentning haqiqiyliги va o'ziga xosligi, ma'lumotlar maxfiyligi, ko'nikmalar bo'shliqlari va SI tomonidan yaratilgan kontent uchun kengroq axloqiy mulohazalar kabi qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin [5]. Texnologiyaning rivojlanishi bilan birga, uning ijtimoiy ta'sirini doimiy ravishda baholash va tegishli siyosatlarni ishlab chiqish zarurati ortadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot raqamli media va sun'iy intellekt uyg'unlashuvini o'rganish uchun sifatli, desk-based tahlil metodologiyasidan foydalanadi. Tadqiqot mavjud ilmiy adabiyotlar, ekspertlar muhokamalari va so'nggi sanoat hisobotlarining tanqidiy sinteziga asoslangan. Maqola, xususan, Jahon Iqtisodiyoti va Diplomatiya Universitetida bo'lib o'tgan "Sun'iy intellekt davrida media transformatsiyasi" mavzusidagi davra suhbatlari [1] kabi tadbirlarda ilgari surilgan g'oyalarni, shuningdek, Gartner va McKinsey kabi kompaniyalarning tahliliy ma'lumotlarini [2, 4] o'z ichiga oladi. Asosiy e'tibor SI ning texnologik imkoniyatlarini, uning kontent yaratish va tarqatishga ta'sirini, shu bilan birga yuzaga keladigan ijtimoiy, axloqiy, huquqiy va iqtisodiy muammolarni aniqlash va tahlil qilishga qaratilgan. Multidisiplinar yondashuv orqali texnologik taraqqiyotning jamiyat va iqtisodiyotga kompleks ta'siri baholanadi.

Xulosa

Raqamli media va sun'iy intellektning uyg'unlashuvi zamonaviy axborot makonini tubdan o'zgartiruvchi, bir vaqtning o'zida ham ulkan imkoniyatlar, ham jiddiy muammolarni taqdim etuvchi jarayondir. SI kontent yaratish jarayonlarini avtomatlashtirish, shaxsiylashtirish va

samaradorlikni oshirish orqali media sanoatida misli ko'rilmagan o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda, bu esa iqtisodiy o'sish va innovatsiyalarni rag'batlantirmoqda. Kontent ishlab chiqarish va tarqatishdagi xarajatlarni kamaytirish, mahsuldorlikni oshirish va yangi daromad manbalarini yaratish kabi iqtisodiy foydalar bunga yaqqol misoldir.

Biroq, bu transformatsiya bilan birga axloqiy va huquqiy masalalar ham dolzarblashib bormoqda. Dezinformatsiyaga qarshi kurashish, kontentning haqiqiyliги va o'ziga xosligini ta'minlash, ma'lumotlar maxfiyлиgini himoya qilish, shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlash kabi masalalar jamiyat va hukumatlar oldida turgan asosiy vazifalardir. Tashkentdagi Jahon Iqtisodiyoti va Diplomatya Universitetida bo'lib o'tgan davra suhbatı kabi tadbirlarda ilgari surilgan g'oyalar, ayniqsa, xalqaro hamkorlik, raqamli va media savodxonligini oshirish hamda SI etikasi bo'yicha ta'limning ahamiyatini ta'kidlaydi [1].

Kelajakda sun'iy intellektning raqamli media sohasiga integratsiyasi yanada chuqurlashib borishi shubhasiz. Bu jarayonni mas'uliyatli boshqarish, innovatsiyalarni rag'batlantirish bilan birga axloqiy me'yorlar va huquqiy asoslarni mustahkamlashni taqozo etadi. Faqat shaffoflik, hisobdorlik, foydalanuvchi xavfsizligi va axloqiy tamoyillarga asoslangan holda, biz SI ning to'liq salohiyatidan foydalangan holda barqaror va ishonchli raqamli kelajakni yaratishimiz mumkin. Ushbu texnologik inqilobning ijobiy va salbiy jihatlarini doimiy ravishda tahlil qilib borish va unga mos ravishda moslashish media sanoati rivoji uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Media Transformation in the Era of Artificial Intelligence: Roundtable Discussion Proceedings, Tashkent 2024 <https://iais.uz/en/articles/artificial-intelligence-and-mass-media-roundtable-on-industry-transformation> 2024

[2] Gartner Report: The Future of Generative AI in Enterprise, 2023 – <https://www.gartner.com/en/articles/beyond-chatgpt-the-future-of-generative-ai-for-enterprises>

[3] State of AI in Marketing and Content Creation: Industry Trends Report 2023 – <https://2135487.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/2135487/2023%20State%20of%20Marketing%20Report.pdf>

[4] IBM Global AI Adoption Index 2023 – https://filecache.mediaroom.com/mr5mr_ibmspgi/179414/download/IBM%20Global%20AI%20Adoption%20Index%20Report%20Dec.%202023.pdf/

[5] AI-Powered Digital Content Creation Market: Global Forecast to 2031 – <https://www.kbvresearch.com/ai-powered-digital-content-creation-market/amp/>